

UNESCO Társult Iskolák Hálózata Magyarországon Fejlesztési stratégia 2018-2021

Bevezetés és helyzetkép

Az UNESCO Associated Schools Network (Társult Iskolák Hálózata, ASPnet) programját 1953-ban hozták létre, napjainkra 182 ország mintegy 11.000 oktatási intézménye csatlakozott a nemzetközi hálózathoz. Az iskolahálózat küldetése, hogy a béke védőbástyáit a diákok tudatában állítsa fel az Unesco értékeinek és céljainak megismertetésén keresztül, hangsúlyosan építve az oktatás négy alappillére¹, azaz megtanulni megismerni, megtanulni cselekedni, megtanulni létezni és legfőképpen megtanulni együtt élni.

A hálózat tagjai nem különleges vagy kivételezett intézmények, hanem olyan iskolák, amelyek felvállalják, hogy a mindennapi munkájuk keretében fokozott figyelmet fordítanak a szervezet céljaira: az alapvető jogokra és az emberi méltóságra, a nemek közötti egyenlőségre, a szabadságra és igazságosságra, a kultúrák közötti párbeszéd elősegítésére – programokon, eseményeken keresztül közvetítve ezeket a célokat a diákok felé.

Az UNESCO által 2016-ban készített értékelés megállapította, hogy a globális erőforrások csökkenésével a Társult Iskolák Hálózata néhány országban meg-gyengült vagy teljesen eltűnt², ahol viszont hatékony együttműködés alakult ki az iskolák és az UNESCO társszervezetei, valamint az oktatási minisztérium, illetve egyéb vállalatok, nonprofit szervezetek között, ott a hálózat teljesíteni tudja a fenti célkitűzéseket.

Magyarország az 1960-as években csatlakozott a kezdeményezéshez, de a kezdeti bővülés után az elmúlt évtizedben gyakorlatilag már csak névleg működött a hálózat. Az iskolák alkalmasszerűen, évente egy-egy projekt kidolgozásáról adtak beszámolót, általában önállóan jelölték ki az események témáját és az iskolák között nem volt kommunikáció. Jelenleg 21 iskola vesz részt a Társult Iskolák Hálózatában, ezeknek több mint a feléről mondható el, hogy képes és hajlandó az iskolahálózat elvárásainak megfelelően olyan projekteket vállalni, amin keresztül az UNESCO a céljait közvetítheti.

Az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) és a vele stratégiai együttműködésben dolgozó PontVelem Nonprofit Kft. (továbbiakban: PontVelem) az iskolahálózat megújítását tűzte ki célul, ennek keretét jelöli ki a hároméves fejlesztési stratégia.

¹ [Learning: The Treasure Within: Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-First Century; UNESCO 1996](#)

² [Evaluation of the UNESCO Associated Schools Project Network](#) - 64. oldal (2016. július), <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002454/245418E.pdf>

Stratégiai célok

A stratégia kidolgozása a globális hálózati célok és a magyar hálózat fejlesztése által meghatározott irányok együttes figyelembevételével történt.

A három évre kidolgozott stratégia jövőképe az, hogy a periódus végére egy szellemiségében, struktúrájában és létszámában megerősödött iskolahálózat jöjjön létre, amelynek fókuszában a magyarországi helyzetre reflektáló globális iskolahálózati célok szerepelnek, és amelynek hatékony működtetéséhez elegendő támogatói forrás áll rendelkezésre. A megfogalmazott középtávú terv három pilléren nyugszik:

- A jelenleg meglévő Társult Iskolák Hálózatát stabil, aktívan működő iskolahálózattá fejleszteni, amelyben a tagok innovatív pedagógiai módszerek alkalmazásával segítik a globális koncepciók átültetését az iskolák mindennapi életébe, a globális felelősségvállalást, a fenntartható fejlődésre nevelés megvalósulását. Az iskolahálózatot becsatolni a nemzetközi vérkeringésbe, hogy a tudás, tapasztalat, jó gyakorlatok cseréje újrainduljon.
- A megújult, kreatív iskolahálózatot megismertetni az UNESCO céljai iránt elkötelezett iskolákkal, tanárokkal, valamint a társadalmi nyilvánossággal, és ezek révén jelentősen bővíteni a taglétszámot, szükség esetén az iskolahálózat struktúrájának átalakításával a hatékony működés fenntartása érdekében. Megerősíteni azt az érzést, hogy az iskolahálózati tagsággal egy globális közösség értékes tagjává válik az iskola.
- Támogató partnerek bevonásával további forrásokat állítani a program szolgálatába, ezzel is növelve annak mozgásterét és lehetőségeit.

A célok eléréséhez szükséges eszközök, programok

Az iskolahálózat felélesztésénél kiemelt szempont, hogy nem elegendő csupán a hálózat kívánta formai és tartalmi követelményeket közvetíteni az iskolák felé, hanem – ahogy a 2018. februári Pedagógiai Műhelyen is megerősítést nyert – hangsúlyosan előtérbe kell helyezni azt, hogy mit nyújt az iskolahálózat a tagjai részére, milyen előnyökkel jár az iskolahálózati tagság, illetve miért lesz ez egy elit klub, ahova érdem bejutni és ahonnan fáj kiesni.

Az iskolahálózat keretében végzett aktivitások, programok tekintetében a globális útmutató a béke és erőszakmentesség kultúráját, a fenntartható fejlődést és életformát, valamint a kultúrákon átívelő tapasztalatszerzést és a különböző kultúrák megismerését, elfogadását helyezi a középpontba. A hároméves stratégia eszköztára és programjai a fenti globális szempontokra építenek, figyelembe véve a lokális stratégiai célokat.

A hálózat által biztosított egyik legfontosabb előny, hogy az infokommunikációs rendszerek segítségével **az információk, a tudás és a tapasztalat közvetlen megosztását biztosítja**: a Társult Iskola státusz globális kapcsolatrendszert biztosít, amely rövid időn belül képes az információk és a bevált jó gyakorlatok terjesztésére számos közösség részére.

Ahhoz, hogy a stratégiai célokban megfogalmazott ismeretekhez a diákok korosztályuknak megfelelő, hatékony oktatás keretében jussanak, nélkülözhetetlen az UNESCO céljait bemutató és azok elérését támogató **hazai és nemzetközi tananyagok használata**. Ezeket kell felkutatni, rendszerezni és elérhetővé tenni a hálózati tagok számára.

Az ENSZ által meghirdetett **nemzetközi napokhoz** csatlakozva (amelyekhez többnyire rendelkezésre áll hazai vagy nemzetközi tananyag) egyszerűen bemutathatók az iskolahálózat alapvető értékei, céljai.

Hosszú távon a Társult Iskolák koordinátorai közötti személyes találkozók megszervezése és a hálózati összetartozás megerősödése egymást erősítő folyamatok, így teret kell biztosítani annak, hogy az iskolák jó gyakorlataikat egymás között megoszthassák. Ezért minden évben kiemelt fontosságú feladat **két, szakmai programokkal színesített, pedagógiai műhely megszervezése**.

A hálózati tagság előnye, hogy össze tudja kötni az iskolákat az UNESCO címmel rendelkező helyszínekkel, tevékenységekkel és intézményekkel (világörökség, bioszféra rezervátum, geopark, Tanuló Város, illetve szellemi kulturális örökség elemek, UNESCO Tanszékek). Ezeket a kapcsolódási pontokat kell bemutatni az iskoláknak, együttműködési lehetőségeket biztosítva közöttük. Az így **bővülő partneri kapcsolatokon keresztül is tovább erősödik a hálózat**.

Egy újonnan induló Országjáró Roadshow keretében évente legalább 3 Társult Iskolába látogat el a program. Az **eseménysorozat célja a Társult Iskolák Hálózatának népszerűsítése, a tagiskolák elkötelezettségének növelése**, amely cél elérését a program egy, az UNESCO szellemiségébe illeszkedő neves előadó és egy helyi vállalkozó vagy szervezet meghívásával segíti elő. Az eseményt érdemes az ENSZ által meghirdetett valamelyik nemzetközi naphoz csatolva megtartani, felkérve a Társult Iskola koordinátorát, hogy a helyi közösséget bevonva dolgozza fel a témát, és előadás vagy interaktív bemutató keretében mutassa be. A rendezvényen az iskolahálózat népszerűsítésére a helyi és országos sajtó bevonásával kerül sor, lehetőséget teremtve ezzel a szervező iskolának, hogy bemutassa saját tevékenységét, eredményeit.

A Világ Legnagyobb Tanórája egy olyan – globálisan az UNESCO által támogatott – nemzetközi oktatási projekt, amelyhez számos ország, köztük Magyarország is csatlakozott. Ennek keretében 2015 óta a világ minden részén egy időben – szeptember végén – megrendezésre kerül egy olyan speciális Tanóra, amely a 17 Globális Célt hivatott megismertetni a diákokkal. Az esemény rendkívül népszerű, 2018-ban Magyarországon közel 4000 osztály részvételével valósult meg. **A Világ Legnagyobb Tanórájával kapcsolatosan minél több helyen meg kell említeni a Társult Iskolák Hálózatát**, hangsúlyozva a tagság előnyeit, illetve fontos a tagok felé is időben kommunikálni az eseményt.

A hálózat megerősítésének érdekében fontos, hogy a koordinátorok munkája rendszeres elismerésben részesüljön, ezért évente, a beküldött beszámolók alapján a Bizottság és a PontVelem kiválasztja, majd a következő évi tanévkezdő rendezvényen megjutalmazza a **legaktívabb koordinátort**. A díjazás menetéről előzetesen egy szempontrendszer kerül összeállításra.

A Bizottság és a PontVelem – a stratégiai célok megvalósításának érdekében – kapcsolatait a karitatív jószolgálati munka irányába is erősíti. Ennek keretében segélyszervezeteken (pl. Máltai Szeretetszolgálat) keresztül évente szervez **jótekonysági gyűjtést** Magyarországon élő, rászoruló gyerekek támogatására. Az ilyen típusú érzékenyítő programok általában széles körben mozgósnak.

A periódus végére, a taglétszám várható emelkedése miatt, szükséges lehet az iskolahálózat szerkezetét többszintűvé alakítani. **A legaktívabb iskolákat ki kell emelni** és egyfajta TudásBázisként kell őket kezelni. Közreműködésükkel egy út-mutató jön létre az új belépők számára, akiket mentorként is segítenek a belépést követő első évükben.

Fontos továbbra is ösztönözni a tagintézményeket a tagsággal együtt járó **minimum követelmények betartására**, az elvárt adminisztráció és hálózati munka elvégzésére.

Akcióterv 3 évre

Az első év

Az első évben a meglévő iskolahálózat megerősítése mellett meghatározó szerepet játszik a felvételi protokoll kialakítása annak érdekében, hogy a hálózat bővítését is el lehessen kezdeni. Minőségi kontroll kiépítése a cél. Az első évre egyfajta akkreditációs évként tekintve mérni kell a minimum követelmények betartását. A hálózat értékét és erejét az is jellemzi, hogy ki lehet belőle esni, így akik nem vesznek részt tevőlegesen a programban, azoknak az év végével a Bizottság a tagság megszüntetését kezdeményezi.

Az első év egyik legfontosabb kiindulási pontja az iskolák adatainak pontosítása a nemzetközi adatbázis és az iskolák közti kapcsolattartásra szolgáló OTA (Online Tool for ASPnet) felületen, előkészítve ezzel a nemzetközi vérkeringésbe való bekapcsolódást is.

A rendezvényeken, illetve az iskolákban megvalósított programok bemutatásán keresztül, a helyi és országos sajtó bevonásával, minél nagyobb ismertséget kell biztosítani az iskolahálózatnak. Fontos, hogy ne csak a sajtó felé történő kommunikáció erősödjön, de az iskolák közötti párbeszéd is, illetve a tagok részére küldött hírlevelekkel, programajánlókkel a belső kommunikáció is rendszerezettebbé, hangsúlyosabbá váljon.

Minél több forrás áll a Társult Iskolák Hálózatának rendelkezésére, annál színesebb, látványosabb rendezvények szervezésére van lehetőség. Ezért kiemelten fontos, hogy a megkeresett potenciális támogató partnerek, kidolgozott, személyre szabott programelemeken keresztül támogassák az iskolahálózat működését, bővítve ezzel a program mozgásterét.

Az első év végére a Társult Iskolák számára világosan meg kell jelennie a program kínálta előnyöknek, a program értékének, fontos, hogy kialakuljon az „elit klub” érzés. Ez alapozza meg a hálózat bővítését.

A második év

Az előző évben letisztult tagsági viszonyok és a kialakult felvételi protokoll ismeretében kezdetét veszi a program bővítése a potenciális új iskolák célzott megkeresésével.

Fontos cél, hogy a megerősített iskolahálózat tagjai hazai és nemzetközi szinten is megosszák a tapasztalataikat és a jó gyakorlatokat. Elősegítendő ennek megvalósítását, képzésekkel, leírásokkal szükséges előmozdítani, hogy az iskolák megismerjék az OTA felületét.

Az iskolák közötti nemzetközi kapcsolatok feltehetőleg zökkenőmentesen kialakulnak majd, azonban előfordulhatnak kommunikációs, technikai nehézségek, ezért kezdetben fontos figyelemmel kísérni ezeket, illetve az esetlegesen adódó lehetőségekről (pl. kutatás, közös projektek, képzések, cserediák program) is időben tájékoztatni kell az iskolákat.

A harmadik év

A hálózat népszerűsítésével a harmadik évre várhatóan megnő a hálózatba jelentkezők száma. A TudásBázisok kialakítása – a hálózat többszintűvé válása – segíti a hálózathoz csatlakozás gyakorlati megvalósítását. Ezek az iskolák aktívan részt vesznek az elmúlt évek tapasztalatainak, jó gyakorlatainak összegyűjtésében, az összegyűjtött tapasztalatokból, az ő közreműködésükkel egy egységes tudástár, kézikönyv készül a belépő iskolák számára, amelyből tájékozódhatnak a Társult Iskolák Hálózatának működéséről. A TudásBázisok számára lehetőséget biztosítunk, hogy bekapcsolódjanak a hálózattal kapcsolatos döntési folyamatokba. Az új iskolák – a belépésük utáni első évben – ezekhez a kiemelt iskolákhoz fordulhatnak segítségért egy-egy projekt megvalósításának kapcsán, illetve egyéb kérdésekben.

Összefoglaló

Az UNESCO Társult Iskolák Hálózata (ASPnet) egy globálisan működő iskolahálózat, amelynek Magyarország is tagja az 1960-as évektől. A magyar iskolahálózat, az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága által működtetett Társult Iskolák Hálózata, megújításra szorul.

Az iskolahálózat megújításának fontos mérföldköve egy hároméves stratégia megalkotása, ami illeszkedik a globális környezetbe, és amely tükrözi a magyar elképzeléseket.

A hálózat megújítása során a stratégia hangsúlyos, kiemelt célja: *adni* a részt vevő iskoláknak. *Adni* kapcsolatokat, tudást, lehetőségeket, nemzetközi kitekintést, rangot, egy elit klubhoz való tartozás érzését. Ugyanakkor a tagsággal együtt járó kötelezettségek is világossá válnak. Olyan hálózat kialakítása a cél, ahol a kötelezettségek egyensúlyban vannak, a tagság általi előnyökkel.

A Társult Iskolák Hálózatának működtetésére limitált forrás áll rendelkezésre, a stratégia kimondott célja, hogy támogató partnerek bevonásával további forrásokat állítson a program szolgálatába, ezzel is növelve a program mozgásterét és lehetőségeit.

Jelen stratégia a megújulás céljait, lehetséges eszközeit és fontosabb mérföldköveit foglalja össze. Az első évben a hálózat megújult működési rendjében stabilizálni és mozgósítani kell a meglévő hálózati tagokat, akár a hálózat létszámának csökkenésén át. Demonstrálni kell a hálózat kínálta értékeket, vonzóvá kell tenni a tagságot. A második évben sor kerülhet a hálózat bővítésére, a harmadik évben pedig a TudásBázisok kialakításával megkezdődhet a hálózat strukturálása. A harmadik év végére egy szellemiségében, struktúrájában és létszámában megerősödött iskolahálózatot kell elérni, elegendő külső támogatói forrással.

Jegyzetek

¹ A globális felelősségvállalásra nevelés célja felkészíteni a tanulókat arra, hogy helyi és globális szerepvállalással aktívan vegyenek részt a globális kihívások leküzdésében, valamint megoldásában, és ezáltal egy igazságos, békés, toleráns, biztonságos és fenntartható világ kialakításában segítsenek.

² A fenntartható fejlődés nem érhető el csupán technológiai megoldások, politikai szabályozás vagy adóügyi ösztönzők révén. Ehhez alapvető változás szükséges az emberek gondolkodásmódjában és cselekvésében. Csak az oktatás és a tanulás hozhatja el ezt a kritikus változást. A fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatás célja, hogy világszerte mindenkinek meglegyen a lehetősége arra, hogy megragadja a fenntartható fejlődéshez szükséges értékeket, hozzáállásokat, készségeket és tudást.